

Verzonden: dinsdag 6 februari 2024 14:06
Aan: Griffie <Griffie@groningen.nl>
Onderwerp: Memo religieuze uitingen boa's

Geachte lezer,

Naar aanleiding van de meningsvormende sessie *Uniform BOA's* van woensdag 24 januari jl. heb ik ten behoeve van de raad een aantal zaken uitgezocht. In dit memo geef ik u een toelichting op de uitspraken van het College van de Rechten van de Mens, de situatie in Londen en het juridisch advies dat de gemeente Utrecht heeft uitgevraagd.

Uitspraken College van de Rechten van de Mens

Europees Hof van Justitie

Om de uitspraken van het College van de Rechten van de Mens in de juiste context te kunnen plaatsen is het van belang de jurisprudentie van het Europees Hof van Justitie over dit onderwerp kort te bespreken. Het Europees Hof van Justitie stelt dat het de landen van de EU zelf moeten afwegen of een hoofddoekverbod voor ambtenaren bij de overheid verenigbaar is met het verbod op discriminatie op grond van godsdienst. Een werkgever die in het belang van een neutrale uitstraling het dragen van (bijvoorbeeld) een hoofddoek verbiedt, moet bewijzen dat een dergelijk verbod echt nodig is. Hierbij moet de werkgever rekening houden met de belangen van werknemers met een religie. De noodzaak en proportionaliteit van een verbod op religieuze uitingen moet zorgvuldig onderbouwd worden.

Het Hof scheidt de volgende voorwaarden:

- een eventueel verbod op zichtbare uitingen moet gelijk gelden voor alle godsdiensten en andere levensovertuigingen. Voor een verbod op grote maar niet op kleine zichtbare uiterlijke religieuze tekenen is geen ruimte;
- er moet gelet worden wat passend is bij de nationale constitutie. Op basis daarvan moet bepaald worden of zichtbare uitingen van overtuigingen voor ambtenaren gelijkelijk moeten worden toegestaan, of dat ze verboden mogen voor een deel of voor alle overheidsfuncties;
- een eventueel verbod op zichtbare uitingen voor ambtenaren mag niet verder gaan dan strikt noodzakelijk en er moet rekening gehouden worden met belangen van ambtenaren op godsdienst- en gewetensvrijheid.

College van de Rechten van de Mens

Het College bekritiseert in juni van 2023 het voornemen van nu demissionair minister Yesilgoz het kledingreglement van de politie zo te wijzigen dat religieuze uitingen worden verboden. Zij geven aan dat de minister niet voldoende heeft onderbouwd waarom deze nieuwe eisen aan kleding noodzakelijk en proportioneel zijn. Het College is daarbij van mening dat:

“het (verbod) suggereert dat mensen die zichtbaar religieus zijn of religieuze uitingen dragen hun functie niet neutraal en onpartijdig uitoefenen, of dat het althans terecht is dat mensen daaraan twijfelen vanwege die zichtbare religieuze uiting. Deze aanname is gebaseerd op vooroordelen, is stigmatiserend en bovendien niet effectief. Het College stelt dat de kern van het discriminatieverbod in Nederland juist is dat mensen moeten worden beoordeeld op hun feitelijke handelen en gedrag en niet op veronderstellingen gebaseerd op hun uiterlijke kenmerken. Neutraliteit en gezag van de politieagenten wordt effectief bereikt via selectie, opleiding en functioneringsgesprekken, in plaats van het verbieden van religieuze uitingen.”

Het College heeft eerder opgeroepen om het toestaan van de hoofddoek en andere religieuze uitingen bij de politie te overwegen in een zorgvuldig vormgegeven proces en gesprek waarin alle betrokken belangen gehoord, onderzocht en gewogen worden.

“De Nationale Politie heeft de ambitie om een representatieve, diverse en inclusieve organisatie te zijn. In een democratische rechtstaat is het van groot belang dat de burger zich herkent en vertegenwoordigd ziet in het overheidsgezag. Hierbij helpt een zorgvuldig gesprek en zorgvuldige weging van argumenten en belangen. Daarbij zou ook geleerd kunnen worden van ervaringen in andere landen zoals Canada en het Verenigd Koninkrijk. Daar is een hoofddoek, tulband of keppel ontworpen die bij het politie-uniform past zonder dat dit problemen op lijkt te leveren voor het gezag of de neutraliteit van deze agenten.”

Het College waarschuwt ervoor dat beslissingen over kledingvoorschriften voor ambtenaren als boa en politie niet enkel gebaseerd moeten worden op (mogelijke) publieksreacties. Achter die publieksreacties zit volgens hen namelijk de discriminerende aanname dat als je laat zien religieus te zijn, je niet op een neutrale en onpartijdige manier kunt handelen. Terwijl de kern van het discriminatieverbod juist is dat mensen moeten worden beoordeeld op hun feitelijke handelen en gedrag en niet op veronderstellingen gebaseerd op hun uiterlijke kenmerken.

Situatie Londen

In Londen is het sinds 2001 toegestaan religieuze uitingen te dragen bij de politie. De aanleiding hiervoor is een rapport over institutioneel racisme geweest. Een van de vele aanbevelingen om het racisme bij de politie aan te pakken, was het representatiever maken van het politiekorps. Destijds was slechts 3 procent van Londense politie een persoon van kleur. Het toestaan van het dragen van religieuze uitingen was onderdeel van de acties naar aanleiding van deze aanbeveling. Uit openbare informatie blijkt dat er in 2022 200 moslimvrouwen werken voor het Londense politiekorps. Het is niet bekend hoeveel van hen een hoofddoek dragen.

Situatie Utrecht

Vanaf 1 februari jl. is het de boa's in de gemeente Utrecht toegestaan een religieuze of levensbeschouwelijke uiting te dragen. Voorafgaand aan dit besluit is er bij een gerenommeerd advocatenbureau juridisch advies gevraagd over hoe de (staatsrechtelijke) verhouding ligt tussen de minister als stelselverantwoordelijk en de gemeente als werkgever. Uit dit advies blijkt dat het op dit moment aan de gemeente als werkgever is om te bepalen of boa's levensbeschouwelijke uitingen mogen dragen met hun uniform. Het is echter wel zo dat de minister ervoor kan kiezen om bij Algemene Maatregel van Bestuur regels te stellen die dit verbieden. Hierbij stelt het advocatenbureau dat een dergelijke maatregel, indien deze wordt gesteld met het oog op het waarborgen van een neutrale uitstraling, verenigbaar zou zijn met het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Koen Schuiling